

ชันโรง

แมลงผสมเกสรพืชชั้นยอด

ชันโรง (Stingless bee) เป็นแมลงผสมเกสรจำพวกผึ้งชนิดหนึ่งไม่มีเหล็กใน ชันโรงเป็นแมลงผสมเกสรประจำถิ่น ทั่วโลกพบชันโรงมากกว่า 400 ชนิด ในประเทศไทยพบชันโรง 37 ชนิด เกษตรกรนิยมเลี้ยงชันโรงเพื่อเป็นแมลงผสมเกสรในสวนผลไม้พืชผัก เช่น เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย มะพร้าว ส้มโอ พริก แตงกวา ฟักทอง เป็นต้น เนื่องจากระยะบินหากินไม่ไกล หากเลี้ยงในสวนที่เป็นเกษตรอินทรีย์ น้ำผึ้งชันโรงที่ได้ก็จะเป็นน้ำผึ้งอินทรีย์ด้วยเช่นกัน

- ชันโรงช่วยให้อัตราการติดผลเพิ่มขึ้น 80-90%
- ช่วยผสมเกสรดอกไม้พืชเศรษฐกิจที่บานอยู่ในรัศมีหากินได้เกือบทุกชนิด
- ชันโรงบินออกหาอาหาร เก็บเกสรและน้ำต้อยในรัศมีประมาณ 300 เมตร
- ชันโรงไม่มีพฤติกรรมทิ้งรัง
- เลี้ยงชันโรงได้ทั้งในรูปแบบอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งอาหาร

ประเภทของชันโรงในประเทศไทย

1. ชันโรงป่า เช่น ชันโรงสิรินธร (*T. sirindhronae* (Michener and Boongird)) เป็นต้น

2. ชันโรงกึ่งป่ากึ่งบ้าน เช่น ชันโรงใต้ดิน (*T. collina* (Smith)) ชันโรงญี่ปุ่น (*T. hirashimai* (Sakagami))

3. ชันโรงบ้านหรือผึ้งจิ๋ว เช่น ชันโรงหลังลาย (*T. fuscobalteata* (Cameron)) ชันโรงขนเงิน (*T. pagdeni* (Schwarz)) ชันโรงรุ่งอรุณ (*T. laeviceps* (Smith))

ด้วยน้ำผึ้ง

ไขนางพญา

ด้วยเกสร

เซลล์ชันโรง

ชันโรงนางพญา

ชันโรงงาน

ชันโรงเป็นแมลงสังคมแท้จริง แบ่งหน้าที่ทำงานตามวรรณะ

1. วรรณะนางพญา (Queen caste) วางไข่และควบคุมรัง
2. วรรณะชันโรงงาน (Worker caste) ทำงานทุกอย่างในรังและนอกรัง ออกหาอาหาร เก็บเกสร น้ำหวาน ยางไม้
3. วรรณะชันโรงตัวผู้ (Male caste) ผสมพันธุ์กับนางพญาพรหมจรรย์

วงจรชีวิต

6 - 7 วัน

6 - 7 วัน

26 วัน

39-40 วัน

พืชอาหารของชันโรง

ที่มา: กลุ่มส่งเสริมแมลงเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการเกษตร

ผลผลิตและการใช้ประโยชน์จากชันโรง

น้ำผึ้งชันโรง มีลักษณะเด่นคือ มีสีค่อนข้างดำหรือสีเข้ม มีความเป็นกรดสูง มีรสเปรี้ยว น้ำผึ้งชันโรงมีคุณประโยชน์สูง มีสารอาหารมากกว่า 22 ชนิด เช่น คาร์โบไฮเดรต กรดอะมิโน วิตามิน แร่ธาตุ และเอนไซม์ต่างๆ นอกจากนี้ น้ำผึ้งชันโรงนำไปผสมกับเครื่องสำอางเพื่อบำรุงผิวพรรณได้หลากหลาย เช่น สบู่ โลชั่น ครีม ยาสระผม เป็นต้น

ชันของชันโรง (Propolis) เป็นสารปฏิชีวนะในธรรมชาติ มีสารประกอบฟลาโวนอยด์ (Flavonoid) และสารต้านอนุมูลอิสระจากพืชที่มีคุณสมบัติต่อต้านการเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน ต่อต้านเชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส เชื้อรา และมีคุณสมบัติยับยั้งการอักเสบได้ดี

ใช้เป็นสื่อผสมเกสรพืช ใช้ได้กับไม้ผล พืชผักเศรษฐกิจ เช่น ทุเรียน มะม่วง ลำไย เงาะ เป็นต้น

“อาชีพเพาะเลี้ยงชันโรง”

ผู้ที่เพาะเลี้ยงชันโรงเป็นอาชีพหลัก จำเป็นต้อง...

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชันโรง เช่น ชีววิทยาของชันโรง พฤติกรรม การผสมพันธุ์ การหาอาหาร ได้แก่ เกสร น้ำต้อย และชันผึ้ง
2. มีพื้นที่ทำการเกษตร เพื่อใช้เป็นสถานที่ตั้งรังชันโรงทั้งแบบถาวรและชั่วคราว
3. ต้องมีข้อมูลสภาพพื้นที่ ปริมาณชันโรงต่อพืชอาหารของชันโรง
4. มีจุดมุ่งหมายชัดเจนในการเพาะเลี้ยงชันโรงเพื่อผลิตน้ำผึ้ง ชันผึ้ง หรือการจำหน่ายรัง หรือเพื่อบริการผสมเกสรไม้ผล

ผู้ที่เพาะเลี้ยงชันโรงเป็นอาชีพจำเป็นต้องแยกขยายรังให้ได้จำนวนมาก จะช่วยให้มีรายได้จากการจำหน่ายน้ำผึ้งไม่ต่ำกว่าเดือนละ 30,000-40,000 บาท ทุกเดือน นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการแยกรังจำหน่าย ราคา 1,200-1,500 บาท/รัง และบริการเช่ารังเพื่อผสมเกสร ราคาเช่าวันละ 30 บาท/รัง

สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร (สท.)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 11120

โทรศัพท์ 0 2564 7000 โทรสาร 0 2564 7004 สายด่วน สท. 096 996 4100 อีเมล aimi@nstda.or.th www.nstda.or.th/aimi